

УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ УКРАЇНИ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ФІНАНСОВУ БЕЗПЕКУ ДЕРЖАВИ

Державний борг є однією з складових фінансової системи, інструментом у механізмі макроекономічного регулювання та реалізації економічної стратегії держави, а його зростання може стати реальною загрозою для фінансової безпеки країни. Зростання державної заборгованості може призвести до втрати стратегічних об'єктів економіки та поглиблення економічної кризи в державі або ж, взагалі, до повної втрати державою свого суверенітету.

Формування державного боргу можна розглядати з двох позицій, з одного боку, державне запозичення сприяє економічному зростанню, з іншого – борг збільшує навантаження на Державний бюджет.

Основними індикаторами, що визначають боргову безпеку, є обсяги внутрішніх і зовнішніх боргів держави.

Важливим в аналізі боргової безпеки держави залишається відношення валового зовнішнього боргу до ВВП країни. В 2016 році співвідношення обсягу валового зовнішнього боргу до ВВП країни склало 122%, – а у 2017 році – 104% [1].

За оцінками експертів таке боргове навантаження є неприйнятним та ризиковим для країни з перехідною економікою та невисоким рівнем життя. Це підвищує ризики фінансової нестабільності, особливо за умов дії несприятливих чинників зовнішнього та внутрішнього характеру, які можуть активізуватися в умовах недостатнього забезпечення фінансових активів у корпоративному секторі економіки.

На основі досліджень сучасного стану державного боргу України можна виділити наступні явища, що посилюють загрозу для фінансової безпеки нашої країни: велика боргова залежність держави; критичні обсяги державного зовнішнього і внутрішнього боргів; «тонізація» державної економіки; доларизація економіки (що свідчить про недовіру громадян і підприємців до власної валюти, а також про відсутність довіри до монетарної політики уряду).

Питання управління та обслуговування державного боргу є особливо важливим у контексті тих економічних та політичних труднощів, які протягом останніх років переживає Україна. Розв'язання проблем управління державним боргом є одним із ключових факторів економічної стабільності в країні.

Одним із напрямків удосконалення управління державним боргом можна запропонувати зниження ліміту державного боргу України.

Відповідно до Маастрихтського договору, у країнах Європейського Союзу державний борг не повинен перевищувати 60% від ВВП. Проте вказана величина боргу є прийнятною для держав із розвиненими внутрішніми фінансовими ринками та високими міжнародними кредитними рейтингами. В Україні ж орієнтація на граничний рівень державного боргу, відображений у Бюджетному кодексі і становить теж 60%, не сприяє відповідальному управлінню державним боргом і несе ризик фінансової дестабілізації. Задля забезпечення платоспроможності держави у середньостроковій перспективі та стабільної ситуації у валютно-фінансовій сфері ліміт державного боргу України варто знизити до рівня 35% від ВВП. Такі обмеження можуть позитивно вплинути на рівень відсоткових ставок в економіці, динаміку приватного інвестування, створюватимуть надійні підвалини для зниження темпів інфляції та перешкоджатимуть виникненню ускладнень у галузі платіжного балансу.

Також подальшого вдосконалення потребують система управління державним боргом та існуюче законодавче поле регулювання відносин, що виникають у процесі управління державним боргом. А саме питання пов'язані з компетенцією органів влади щодо державного боргу, регламентуванням операцій щодо управління державним боргом та визначенням величини, складу та структурних параметрів державного боргу, на які повинна орієнтуватись відповідна політика. Тому повинна бути створена законодавча основа, яка б враховувала передові досягнення боргової теорії та практики здійснення боргової політики, а саме Закон України «Про Державний борг».

Також в управлінні державним боргом, корисно було б застосувати метод «цільових орієнтирів», котрий позитивно використовується в зарубіжних країнах. На основі даного методу може здійснюватися неупереджена оцінка ефективності боргової політики.

Між тим, його застосування передбачає проведення активної політики в частині як здійснення запозичень, так і операцій із державним боргом на основі застосування дострокового викупу, використання деривативів при емісії боргових зобов'язань, хеджування та сек'юритизації боргу [2, с. 154].

Сьогодні в Україні гостро постає проблема відвернення зростання бюджетних видатків на обслуговування зовнішнього боргу внаслідок знецінення національної валюти. Тому необхідно обмежити можливості банків щодо здійснення операцій за власний

рахунок (тобто заборонити їм підтримувати відкриту валютну позицію). Підстави для купівлі іноземної валюти доцільно обмежити виключно потребами проведення поточних операцій із зарубіжними партнерами. Слід також створити перешкоди для нелегального вивезення з України іноземної валюти.

Також для мінімізації ризиків боргового фінансування та покращення стану національної валюти повинна відбутись переорієнтація позичкової діяльності уряду із зовнішнього на внутрішній фінансовий ринок.

Отже, з огляду на вищезазначене, формування й обслуговування ринку державних запозичень має базуватися на науково обґрунтованих засадах. Структура і розмір державного боргу мають прогнозуватися на часовому інтервалі в декілька років та навіть десятиліть з тим, щоб забезпечити збалансований бюджет, економічне зростання, потужну фінансову систему й стабільну національну валюту. Завдяки вмілому управлінню державним боргом Україна може здобути постійне джерело додаткових фінансових ресурсів, що прискорить економічний розвиток та зміцнить фінансову безпеку.

Література:

1. Валовий зовнішній борг. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/foreigndebt/>
2. Кучер Г. В. Управління державним боргом: підручник. К.: КНТЕУ, 2009. 342 с.

Штангрет Любов Володимирівна

ст. гр. Фзм-21, ТНЕУ

Сидорчук Анатолій Андрійович

к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗАОЩАДЖЕНЬ ДОМОГОСПОДАРСТВ В ІНВЕСТИЦІЙНІ РЕСУРСИ УКРАЇНИ

Залучення інвестиційних ресурсів для вітчизняної економіки є одним з найважливіших питань сьогодення. Джерелом цих ресурсів є заощадження, що займають особливе місце в системі економічних процесів, оскільки зачіпають інтереси багатьох економічних суб'єктів: домашніх господарств, кредитно-банківської системи, підприємств, держави .

У країнах з ринковою економікою сукупні заощадження домогосподарств відіграють велику роль, оскільки стимулюють